

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamais, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

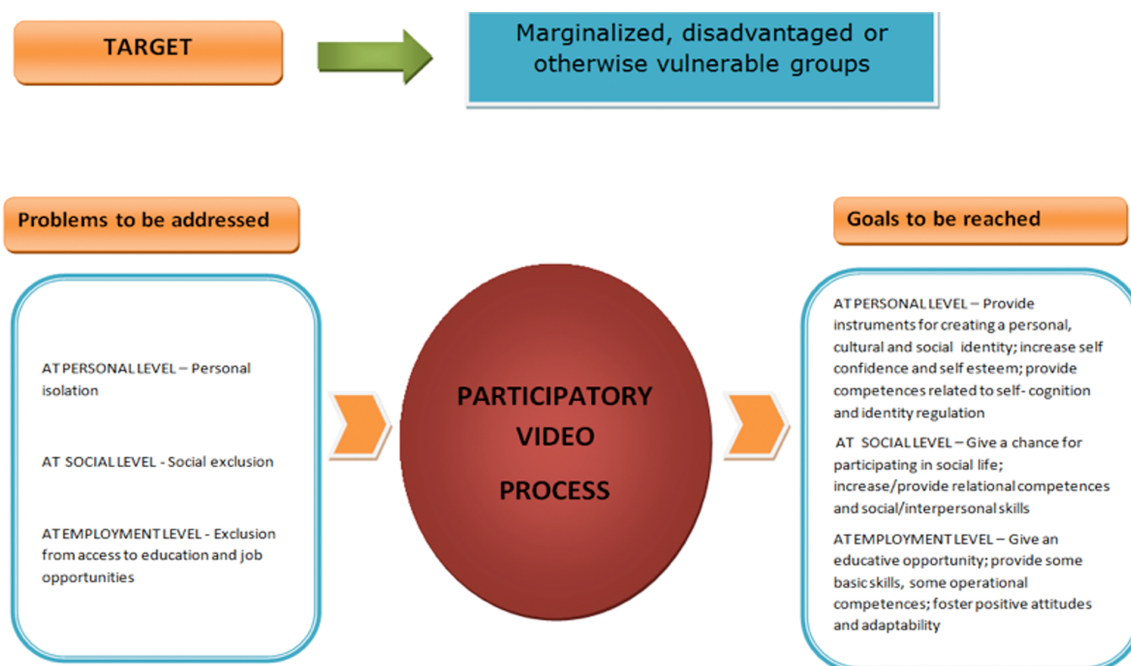
Trumpas gidas praktikuotojams ir mokytojams

Antra VISTA projekto fazė yra skirta trumpo gido, apie video kūrimo kartu veiklų vykdymą dirbant su socialiai atskirtais, neįgaliais ar pažeidžiamais žmonėmis, sukūrimą mokytojams ir prižiūrėtojams .

Video kūrimo kartu praktikos svarba yra pats procesas, o ne sukurtas produktas: VKK yra labiau skirtas asmeninei refleksijai, o ne pačio filmo kūrimui, nes viso projekto esmė yra dalyvavimas jame. Taip pat tai yra kelias, kuriame susikerta emociniai ir suvokimo aspektai: naujos emocijos kyla sukeltos naujų suvokimo galimybių.

VKK, atliktas tokiu būdu tampa galingu būdu dokumentuoti žmonių patirtims, poreikiams ir viltims iš jų perspektyvos. Jis gali pradėti analizės procesą ir pokyčius, kurie skatintų žinias ir praktiką stimuliuodami kūrybiškumą bendruomenės viduje ir už jos ribų. VKK suteikia balsus ir veidą tiems, kurie paprastai yra negirdimi ir nematomi.

VISTA VKK modelis:

Gidas yra išskirtas į keturias dalis, kurias atitinka VISTA projekto fazės:

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiesiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Pirma fazė – grupės formavimas pasakojimais

VKK laboratorijos pradinis taškas yra šiltos ir stimuliuojančios aplinkos grupei, sukūrimas.

VKK veikla, paremta dalyvavimu, bendradarbiavimu ir bendra veikla, turi įtraukti dalyvius fiziškai, protiškai ir emociškai į šį multi-sensorinį potyrį. Vienas kito pažinimas gali būti pirmas grupės formavimo žingsnis. Kitos veiklos (simuliacija, vizualizacija, vaidmenų žaidimai, laisvos diskusijos, minčių, klausimų ar potyrių verbalizacija, fiziniai veiksmai), paremti skirtingomis dalyvių istorijomis, gali duoti emocinę stimuliaciją ir individualiai ir grupės viduje. Dalyviai gali dalintis savo išgyventomis patirtimis, nutikimais ir žiniomis, koks yra gyvenimas iš jų perspektyvos, pasidalinti savo požiūriu ir identifikuoti, prioritetizuoti bei įvertinti savo problemas.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Antra fazė –

Nuo istorijos pasakojimo iki istorijos apmatų pavaizdavimo

Kai grupės dalyviai apsibranta tarpusavyje, prasideda viena iš pagrindinių VISTA projekto VKK fazių. Dalyviams pasakojant ir perpasakojant savo istorijas ir pokalbius, būtina išsiaiškinti, kokią istoriją, ar istorijas, grupė norėtų papasakoti ir nufilmuoti. Turėtų būti organizuojami pratimai ir veiklos idėjų stimuliavimui, grupės pasitikėjimo stiprinimui, grupės narių istorijų pagyrimui ir skatinimui. Prižiūrėtojas turi pabrėžti, kad visi turi kokią nors istoriją, vertą papasakoti, ir teisę būti išklaustyti. Kai kurie įrankiai ir daugiasensoriniai pratimai, stimuliuojantys kūrybiškumą, gali būti naudojami, pavyzdžiui, naudojant vaidmenų žaidimus, pratimus, ir grupinę veiklą ir taip pat praktines patirtis, kūno judėjimą, piešinius... Tam, kad žmonių vaizduotė įsigalėtų originalių istorijų kūrimui, kurios išeina už egzistuojančių temų ribų ir dalykų, patiriamų kasdien. Šių istorijų dalinimasis yra svarbus ne tik dalyvių identiteto pajutimui, suvokimui, ir kitų atpažinimui, bet ir kaip kūrybiškos išraiškos forma ir atsiliepimas į problemas jų gyvenimuose. Grupės nariai gali nutolti toliau nuo savo kasdienių patirčių tam, kad atskleistų poetines ir įsivaizduojamas savo vidinio balso interpretacijas, refleksijas, ir meniškai atskleistų savo pasaulį. Tai gali būti pradinis grupės istorijos pasakojimo taškas, kuriame grupės nariai, pradėdant nuo jų pasakojimo, gali sujungti kelis elementus ir taip sukurti bendrą istoriją. Procesas prasideda kelių bendrų idėjų grūdu. Prižiūrėtojas turi užduoti padėti dalyviams sujungti kelias skirtingas idėjas, požiūrius, patirtis ir vieną istoriją bendra tema. Asmeninių pasakojimų scenarijaus sukūrimo konceptualizacija, tam tikra istorijos apmatų forma VKK projektui, iš esmės priklauso nuo prižiūrėtojo, jei dalyviai nepasitiki savimi, bet svarbu užtikrinti, kad šiam veiksmui vadovauja dalyviai, nes jiems ši istorija priklauso (geriau yra nenurodinėti ar siūlyti, bet padrąsinti dalyvius sugalvoti ir išreikšti, ką būtent jie nori perteikti). Geresnis sprendimas būtų sukurti scenarijų naudojant visų dalyvių idėjas, kad jie pajustų, kad galutinis scenarijus yra dalis jų istorijos ir turi jų gyvenimų požymių, todėl jiems ir priklauso galutiniai scenarijaus apmatai. Į tai galima žiūrėti kaip į džiazo dainą, su aiškia struktūra (bendra istorija), pajvairinta laisva improvizacija (pokalbiai/istorijos/dalyvių idėjos). Šis darbo kartu procesas istorijai sukurti yra stimuliuojantis, ir gali suteikti daug vidinių jėgų. Iš tikrųjų, planavimo įrankiai, tokie kaip istorijos apmatai, yra naudingi būdai įsitikinti, kad visi dalyviai įsitraukę taip pat ir lygiai.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiesiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Trečia faze – istorijos/istorijų filmavimas

Dalyviai turi pradėti mąstyti apie istorijos kūrimą naudojantis kamera. Tai - proceso fazė, kurioje dalyviai pradeda kurti tokį video, kokį suplanavo. Tai - pagrindinė metodo dalis: pro kameros lęšius jie turi galimybę pasirinkti, ką fokusuoti, į ką atkreipti dėmesį, kaip atskleisti aplinką ir „paliesti“ fimo žiūrinčiuosius per koherentiško judančio vaizdo projektą. Tokiu būdu VKK metodas leidžia žmonėms tapti kūrėjais, kas yra didžiulis katalizatorius pokyčiams ir asmeninės jėgos suteikimui. Video tampa įrankiu ne tik dalyvių kasdienės realybės atskleidimui, bet ir jų potencialui pagerinti asmeninius ir socialinius įgūdžius. Šis lygmuo padalintas į keturias fazes.

Pirmas etapas – kaip naudotis kamera

Tai pirmas dalyvių kontaktas su video kamera, kurio tikslas yra duoti jiems galimybę dirbti su įranga video įrašymui. Svarbu pabrėžti, kad dalyviai turi mėgautis ir nebijoti naudotis ir apžiūrinėti kamerą. Todėl kamera turi būti pristatyta kaip paprastas įrankis, ir praktikos metu turėtų būti paaiškintos pagrindinės jos savybės. Dalyvis turi suprasti, kad klaidos yra dalis mokymosi proceso likti kartu ir dirbti toliau: nesvarbu ar kas nors naudoja ją netinkamu būdu. Viskas gali būti perdaryta, pritaikyta, perdėliota.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Trečia faze – istorijos/istorijų filmavimas

Antra fazė - rolės grupėje: vaidmenų paskirstymas

Ši fazė susijusi su komandos rolių pasiskirstymu video realizacijai. Rolės gali būti paskirstomos lanksčiai.

Paskelbus ir apibūdinus pagrindines komandos roles (filmuotojas, jo asistentas, garso/vaizdo stebėtojas, interviu ėmėjas, produkcijos koordinatorius, redagavimo asistentas, kas jie yra, ką jie daro, kokios jų pareigos), kiekvienas dalyvis gali rinktis, kur norėtų dalyvauti. Svarbu pabrėžti, kad kiekvienas dalyvis šiame projekte dalyvaus kaip aktorius. Tačiau jei kas nors nenori vaidinti priešais kamerą, jis ar ji gali būti naudingi dirbdami už kameros ribų. Idealiu atveju, visi dalyviai turėtų turėti lygias galimybes imtis visų rolių produkcijos procese. Dalyviai turėtų būti skatinami dažnai keistis rolėmis, kad būtų išvengta individų rolės „pasisavinimo“. Gali būti, kad kiekvienam dalyviui išbandyti kiekvieną poziciją filmuojant, gali būti sunku. Tokiu atveju, galima organizuoti mažas grupes. Pavyzdžiui:

- Maža grupė žmonių gali imtis redagavimo proceso atsakomybės, ir taip išreikšti savo nuomonę dėl galutinio vizualinio filmo stiliaus.
- Kita maža žmonių grupė bus atsakinga už kamerą, kaip filmavimo asistentai filmuojant.
- Maža grupė gali imti interviu.
- Viena maža grupė gali imtis ieškoti ir išrinkti vietas, kuriose bus filmuojama pasakojama istorija.

Tada grupės gali būti keistos. Tokiu požiūriu VKK visus „sulygina“. Hierarchijos, egzistuojančios už sesijos ribų, yra linkusios suirti. Dalyviai dažnai keičia savo vaidmenis, iš kameros operatoriaus į subjektą, iš režisieriaus į aktorį, todėl valdžios dinamika nuolat keičiasi.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiesiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Trečia faze – istorijos/istorijų filmavimas

Trečia fazė – darbas lauke: dalyviai režisuoja ir filmuoja video

Nuo dabar komandos scenarijus tampa realybe. Dalyviai yra režisieriai, žiūrovai, veikėjai... VKK metodas įgyja savo finalinę formą. Tai yra laikas pradėti video produkto kūrimą filmuojant parašytą istoriją ir jai suteikiant balsus ir veidus. Dalyviai turi nufilmuoti filmą pagal scenarijaus apybraižą kuri, mūsų atveju, yra tam tikra pagrindinė pasakojimo struktūra, pagal filmavimo tvarkaraštį, kuris padaliną scenarijų į atskiras scenas. Kol filmuojama, scenarijaus apybraiža yra pagalbinis šaltinis, bet dalyviai gali elgtis lanksčiai. Tai ne scenarijus, į kurį nuolatos turi būti žiūrima filmuojant, tai tik pagrindinė linija, kuri padeda procesui.

Šioje fazėje prižiūrėtojas turi pasirūpinti, kad visi dalyviai turi savo rolę ir turi padėti grupei, užtikindamas filmavimo proceso progresą ir padrąsindamas dalyvius.

Ši fazė įgalina žmones tapti kūrėjais, o tai yra galingas katalizatorius veiksmui ir pokyčiams. Neįmanoma tampa įmanoma. Video gali tapti įrankiu ir dalyvių realybės atspindėjimui, ir parodymui, kad jie turi potencialo šia realybę pakeisti. Pro kameros lęšius jie turi galimybę rinktis, ką nori pabrėžti, ir atskleisti savo aplinką žiūrovams, taip juos paveikiant. Aišku, geriausi rezultatai gaunami kai dėmesys sutelkiamas į procesą, o ne į produktą. Šis filmavimo procesas gali būti labai smagus dalyviams, ir ugdyti jų pasididžiavimą savo pasiekimais. Jis gali lavinti pasitikėjimą savimi ir savivertę, ir, aišku, leisti grupei plėsti savo įtaką projektui ir kontrolę.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Trečia faze – istorijos/istorijų filmavimas

Ketvirta fazė – medžiagos peržiūra

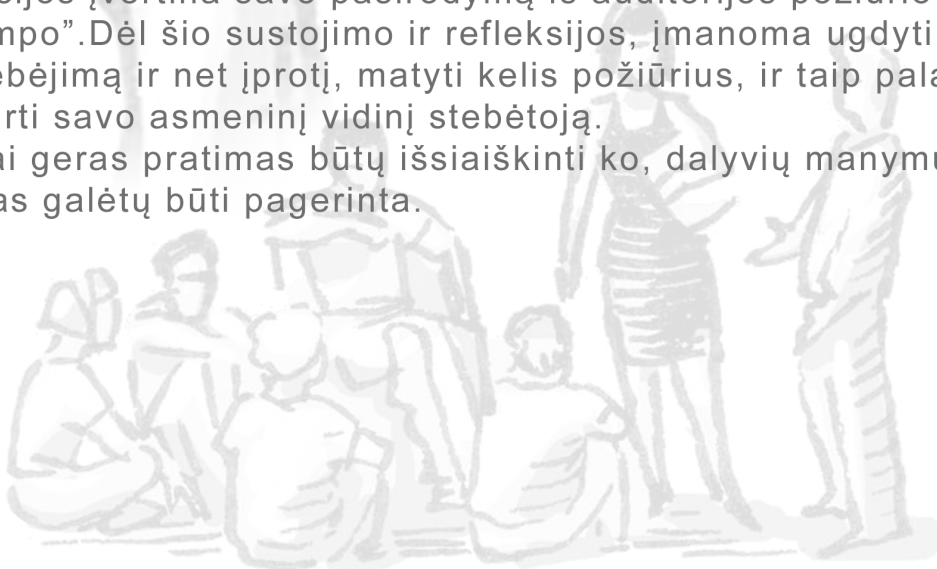
Video formato galimybė iš karto peržiūrėti nufilmuotą vaizdą, naudojant peržiūros funkciją, sukuria gyvybingą grįžtamojo ryšio ratą, ir taip atspindi „mūsų realybę“.

Ratas filmuoti - peržiūrėti - diskutuoti yra vienas iš pagrindinių video kūrimo kartu aspektų ir yra itin svarbus visose projekto fazėse ir etapuose.

Nufilmuotos medžiagos peržiūrėjimas ir apmąstymai apie sėkmes, iššūkius, klaidas, ir išmokus dalykus, yra gyvybiškai svarbi kiekvienos fazės dalis. Dalyviai itin sparčiai mokysis pastebėti ir spręsti identifikuotas problemas ir išmoks daryti pagrįstus sprendimus apie tai, ką filmuoti toliau, ir kaip tą daryti. Svarbu sukurti peržiūrų sistemą ir apsvarstyti filmuotos medžiagos žymėjimą, kaip VKK dalį.

Refleksija apie nufilmuotą medžiagą yra atsiribojimo fenomeno pratimas, identifikacijos su pasirodymu praradimas, ir perėjimas į meta-rolę, kurioje aktorius prisijungia prie režisieriaus, ir iš šios pozicijos įvertina savo pasirodymą iš auditorijos požiūrio „kampo“. Dėl šio sustojimo ir refleksijos, įmanoma ugdyti sugebėjimą ir net įprotį, matyti kelis požiūrius, ir taip palaipsniui sukurti savo asmeninį vidinį stebėtoją.

Labai geras pratimas būtų išsiaiškinti ko, dalyvių manymu, trūksta ar kas galėtų būti pagerinta.

Video kūrimas kartu socialiai pažeidžiamiems, socialinę atskirtį patiriantiems ir neįgaliems žmonėms

Ketvirta fazė – redagavimo procesas

Šioje fazėje prižiūrėtojas vykdo svarbų vaidmenį, skatindamas dalyvius formuoti nufilmuotą medžiagą, net jei vykdytojai šioje fazėje tebėra pati grupė. Filmuojami vaizdai pasirenkami pačių dalyvių, kurie patys renkasi ką ir kur rodyti. Techninis redagavimo procesas gali būti vykdomas paties prižiūrėtojo (po to, kai grupė išsirenka norimus vaizdus), prižiūrėtojo su keliais grupės nariais (tais, kurie nori dalyvauti ir techninėje video realizacijoje), visų dalyvių (jei visi nori dalyvauti ir šiame procese). Neįmanoma visų įtraukti į redagavimo procesą, ir daug žmonių nebus susidomėję ar neturės laiko, bet nedidelės grupelės patarėjų turėjimas padalina redaguotojo galią keliems žmonėms. Reikėtų nepamiršti, kad šiais laikais redagavimas jau nebėra tik profesionalų darbas, mat daugelis modernių kompiuterių gali greitai tapti redagavimo studijomis ir šiuolaikinės redagavimo programos yra pakankamai lengvai naudojamos, taip leidžiant kurti trumpus filmus gana greitai ir patogiai. Net pats mažiausias filmuotos medžiagos pakeitimas, pavyzdžiui, pridėti pavadinimus filmo pradžioje ir gale ar pridėti muzikos į kai kurių kadru foną, gali padėti sukurti labai profesionaliai atrodantį produktą. Taip pat, tai svarbus laikas grupei dar kartą peržiūrėti susitarimus, sudarytus projekto pradžioje ir pasikalbėti apie savo patirtis. Gali būti, kad tik šiuo metu, kai kurie dalyviai suvoks tikrąją galią to, ką jie sukūrė, todėl gali būti naudinga su jais dar kartą aptarti visą procesą ir patirtį kuriant VKK.

This project has been funded with support from the European Commission.

*This publication reflects the views only of the author,
and the Commission cannot be held responsible for any use
which may be made of the information contained therein.*